

คุณยายผู้ทรงคุณธรรม

เรื่องราวต่อไปนี้ เป็นเรื่องของคุณธรรมความดีงามนานับการ
ที่รวมอยู่ในบุคคลเพียงคนเดียว คือ คุณยาย

คุณธรรมความดีงามของท่านไม่ใช่สิ่งที่ผิวเผิน แต่เป็นคุณธรรม
ความดีอย่างยิ่งยวดกว่าที่คนปกติทั่วไปมี เช่น เรื่องความสะอาด คุณยาย
ท่านสะอาดบริสุทธิ์มาก สะอาดทั้งกาย วาจา ใจ หรือในเรื่องของการเป็น
กัลยาณมิตร ท่านก็เป็นกัลยาณมิตรชนิดข้ามภพข้ามชาติเลยทีเดียว

คุณธรรมความดีงามของท่านจึงเป็นต้นแบบอันดีเลิศในการ
ฝึกฝนตนเองของศิษยานุศิษย์รุ่นแล้วรุ่นเล่า ให้สามารถพัฒนาตนเอง
ไปในวิถิต่างแห่งความถูกต้องและดีงามยิ่งขึ้น

เนื่องจากไม่มีหนังสือเล่มใดสามารถบันทึกเรื่องราวในชีวิต
ของมนุษย์คนหนึ่งได้ครบถ้วนทุกประการ หนังสือเล่มนี้ ก็ไม่สามารถ
บรรจุคุณธรรมความดีงามของคุณยายเอาไว้ได้อย่างครบถ้วนเช่นกัน
อย่างไรก็ตาม เรื่องราวเพียงบางประการที่บันทึกไว้ในที่นี้ ก็เพียงพอ
ที่จะเป็นต้นแบบที่ดีสำหรับผู้รักการฝึกฝนตนเองให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้
ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งในการดำเนินชีวิตทางโลก และในฐานะ
นักสร้างบารมี

{ รักบุญกลัวบาป }

คุณยายท่านรักบุญกลัวบาปมาก ท่านมักจะกล่าวอยู่เสมอว่า “ยายกลัวอยู่อย่างเดียวว่าบุญจะน้อย ยายรักบุญ รักความดี เพราะบุญช่วยให้พ้นทุกข์ได้ เราต้องพึงบุญ ทำงานอะไรก็ต้องอาศัยบุญ บุญเท่านั้นที่ช่วยเราได้ ตายแล้วเอาอะไรไปไม่ได้ เอาไปได้แต่บุญ”

“ยอมแพ้อะไรก็ยอมเถิด
แต่อย่ายอมแพ้เรื่องบุญก็แล้วกัน”

{ มีเมตตา }

คุณยายท่านมีจิตใจเปี่ยมด้วยเมตตา ท่านรักทุก ๆ คน อยากให้ทุก ๆ คนมีความสุข ความเจริญ เจอใครท่านก็หมั่นสอนให้เขาสร้างบุญ สร้างความดี ไม่ว่าคนนั้นจะยากดีมีจนอย่างไรก็ตาม

ท่านเคยกล่าวว่า “ยายสงสารทั้งคนจน คนรวย คนรวยทำบุญ เกาไ้ดีจึงมีสมบัติ ถ้าเราไม่ชวนเขาทำบุญ บุญเกาเขาก็จะหมด ภพชาติต่อไปก็จะจนและลำบาก คนจนบุญเกาทำมาน้อย ถ้าเราไม่ชวนเขาทำบุญ ภพชาติต่อไปเขาจะจนยิ่งกว่านี้อีก ยายสงสารทั้งคนจน คนรวย เราต้องชวนเขาทำบุญ จะได้มีสมบัติติดตัวไป”

เวลามีคนมาขอความช่วยเหลือจากคุณยาย ท่านก็เต็มใจช่วย ไม่ปฏิเสธใคร ท่านใช้วิชาธรรมกายช่วยเหลือทุกคนด้วยความเมตตา แม้ว่าจะบางคนจะมาลองภูมิ ท่านก็ยังช่วยเหลือ โดยไม่โกรธเคืองแต่อย่างใด

ทุก ๆ คีน คุณยายจะยกมือพนมจรดศีร์ษะ อธิษฐานว่า “ใครมาขอ บุญบารมีมาย ขอบใจเขาสำเร็จทุกคน ด้วยอำนาจแห่งบุญกุศล”

{ เป็นยอดกัลยาณมิตร }

คุณยายท่านเป็นยอดกัลยาณมิตรที่คอยแนะนำประทับประคอง ศิษย์ให้อยู่บนเส้นทางแห่งการสร้างบารมีเรื่อยมา เมื่อครั้งที่ท่านป่วยหนัก หลวงพ่อธัมมชโยเดินทางไปเยี่ยมท่าน อยากจะไปศึกษาวิชาธรรมกายกับท่าน ท่านก็สอนให้ทั้ง ๆ ที่นอนป่วยอยู่บนเตียง โดยไม่สนใจเรื่องเจ็บไข้ได้ป่วย มีแต่หัวใจของยอดกัลยาณมิตรที่จะถ่ายทอดความรู้ให้ศิษย์

ในสมัยที่สร้างวัดพระธรรมกายใหม่ ๆ มีผู้ไม่หวังดีมาเบียดเบียน เป็นระยะ ๆ บางครั้งก็มาขโมยเรือ หรือไม่ก็ขโมยข้าวของต่าง ๆ เหตุการณ์เหล่านี้เป็นอุปสรรคกับคณะทำงานมาก แต่คุณยายท่านก็คอยเป็นกัลยาณมิตรให้ทุก ๆ คน

ในช่วงที่มีปัญหานี้ เมื่อคณะทำงานไปนั่งสมาธิที่บ้านธรรมประสิทธิ์ ในวันอาทิตย์ตามปกติ รุ่งขึ้นคุณยายให้นั่งสมาธิต่ออีกวัน วันนั้น

ท่านพนมมืออธิษฐานนานมาก บรรดาศิษย์เห็นแล้วอดสงสัยไม่ได้ จึงถามท่านว่า “คุณยายอธิษฐานอะไร นานจัง” ท่านตอบว่า “เกิดไปอีกก็ภพก็ชาติอย่าได้เจอคนพาล ไม่ว่าศัตรูจะยกมาเป็นกองทัพแค่ไหน ก็อย่าให้มาทำร้ายยายและบริวารได้ ตัวยายเองและบริวารก็อย่าได้มีจิตคิดทำร้ายใคร แม้แต่มดแต่ปลวก ก็ขออย่าให้คิดฆ่าเลย” เมื่อได้ฟังดังนั้น ความขัดเคืองขโมยของศิษย์ก็หายเป็นปลิดทิ้ง

คุณยายรู้ทันว่าศิษย์ของท่านไม่พอใจขโมยมาก ท่านเป็นห่วงศิษย์ทุกคน ไม่อยากให้ไปก่อเวรกับใคร อยากให้ทำแต่ความดี ทำแต่บุญกุศลล้วน ๆ

{กตัญญูกตเวทีและมีความเคารพ}

คุณยายท่านมีความกตัญญูกตเวทีและเคารพหลวงปู่เป็นที่สุด ท่านอยู่ในโอวาทของหลวงปู่ตลอดมา ไม่ว่าหลวงปู่จะสั่งให้ทำอะไรก็ตาม ท่านก็ห่มเทศิวิตจิตใจทำให้ได้ตามคำสั่งทุกประการ

แม้หลวงปู่จะละโลกไปแล้ว ท่านก็ยังเคารพในคำสั่งที่ให้ช่วยกันสืบทอดวิชาธรรมกาย เพื่อจะได้ขยายงานพระพุทธศาสนา วิชาธรรมกายไปทั่วโลก คุณยายสืบสานเจตนารมณ์ของหลวงปู่จนกระทั่งปัจจุบันวิชาธรรมกายแผ่ขยายไปเป็นที่พึ่งของชาวโลกทั่วทุกทวีป

เมื่อครั้งที่หลวงพ่อดมชโยดำริว่าจะหล่อรูปเหมือนหลวงปู่ด้วยทองคำ คุณยายท่านปีติยินดีมากที่จะได้บูชาคุณหลวงปู่ ท่านช่วยชักชวนผู้มีบุญจำนวนมากให้มาช่วยกันถวายปัจจัยสร้างรูปหล่อหลวงปู่ แม้ช่วงนั้นท่านจะอายุมากแล้วก็ตาม

สำหรับคุณยายทองสุขผู้เป็นครูสอนสมาธิคนแรกของท่าน คุณยายก็ได้ดูแลอุปฐากมาโดยตลอด ในช่วงที่คุณยายทองสุขออกไปเผยแพร่ธรรมะตามหัวเมือง เมื่อกลับมาวัดปากน้ำ คุณยายก็จะช่วยถ่ายทอดสิ่งที่หลวงปู่สั่งงานในโรงงานทำวิชาให้คุณยายทองสุข

เมื่อคุณยายทองสุขเจ็บป่วย ท่านก็เฝ้าดูแลรักษาอย่างดีจนวาระสุดท้าย และจัดงานฌาปนกิจให้ได้อย่างสมเกียรติ

{ เต็ดเตี๋ย }

คุณยายท่านมีอัธยาศัยเด็ดเดี่ยว เมื่ออายุ ๒๖ ปี ท่านตัดใจทิ้งทุกสิ่งทุกอย่าง ยกที่ดินและเงินทองให้น้อง ๆ ของท่าน แล้วออกจากบ้าน ตั้งใจจะไปศึกษาธรรมะ ทั้ง ๆ ที่ท่านไม่รู้เลยว่า ทางข้างหน้าจะต้องเจอกับอะไรบ้าง

ต่อมา เมื่อสืบทราบว่าคุณนายเลียบเป็นอุปฐากวัดปากน้ำ ท่านก็ยอมไปเป็นคนใช้เขา เพื่อหาช่องทางไปศึกษาธรรมะที่วัดปากน้ำ จะได้ไปขอขมาพ่อในสัมปรายภาพ

{ ชื่อตรง }

คุณยายท่านมีนิสัยชื่อตรง สมัยที่อยู่บ้านคุณนายเลียบ ท่านได้รับความรักและความไว้วางใจมากเป็นพิเศษ ถึงขนาดที่คุณนายเลียบมอบกุญแจห้องเก็บสมบัติไว้กับท่าน ซึ่งห้องเก็บสมบัตินี้ไม่มีใครสามารถเข้าไปได้เลย แม้แต่ลูกหลานก็เข้าไม่ได้ มีแต่คุณนายเลียบกับคุณยายเท่านั้นที่เข้าไปได้

{ รักการฝึกตัว }

คุณยายท่านรักการฝึกตัวอยู่ตลอดเวลา แม้ขณะพรวนดิน ท่านยังระลึกชาติไปดูล่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ที่ผ่านมา ท่านสร้างบารมีอย่างไร และนำมาสำรวจว่า ตัวท่านยังบกพร่องอะไรบ้าง คุณยายท่านดูพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นครู เพื่อจะฝึกตัวให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

สำหรับผู้ที่รักการฝึกตัว ท่านสอนให้ทำแต่ละวันให้ดีที่สุดโดยก่อนนอนให้ดูการกระทำของตัวเองตั้งแต่เช้าจรดเย็น ดูว่าเราทำบุญอะไรไว้บ้าง อะไรที่ไม่ดีให้เลิกเสีย อย่าเอาติดตัวไปแม้ชั่วคืนเดียว ให้ละความชั่วให้หมด ให้แก้ไขปรับปรุงทำแต่ความดีตลอดไป

{ เคารพวินัย }

คุณยายไม่เคยทำผิดวินัยเลย ไม่ว่าที่วัดปากน้ำ หรือที่วัดพระธรรมกาย ที่วัดปากน้ำหลังจากหลวงปู่มรณภาพไปแล้วท่านก็ยังปฏิบัติตามกฎ ส่วนกฎระเบียบที่วัดพระธรรมกาย หลาย ๆ อย่างท่านเป็นผู้วางไว้เอง และท่านก็ทำตามกฎเกณฑ์นั้น ๆ โดยไม่ถือว่า เป็นครูบาอาจารย์จะต้องมีข้อยกเว้น เพราะระเบียบวินัยเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการอยู่ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

{ อ่อนน้อมถ่อมตน }

คุณยายมีความอ่อนน้อมถ่อมตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย เวลาท่านพูดกับพระภิกษุ สามเณร ท่านจะพนมมือไหว้ทุกครั้ง

แม้สาธุชนที่มาวัด คุณยายก็จะทักทายด้วยการพนมมือไหว้ก่อนเสมอ โดยไม่มีความถือตัวว่าเป็นครูบาอาจารย์

ท่านบอกว่า “ยายเป็นคนยอมคนนะ อยู่ที่ไหนก็ลดทิฐิ อ่อนน้อมถ่อมตนเสมอ เราต้องยอมทุก ๆ คน เพื่อให้ทุกคนทำความดีด้วยกัน ...พอเรายอมได้ งานทุกอย่างก็สำเร็จ สุดท้ายก็ได้บุญกันทุกคน”

{ไม่ประมาท}

คุณยายท่านเป็นผู้ที่ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ท่านทำสมาธิอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้บุญกุศลเกิดขึ้นตลอดเวลา และท่านเคยสอนให้พิจารณาว่า **เราแก่ไปทุกวัน อย่างนี้กว่ายังเป็นหนุ่มเป็นสาวอยู่**

สำหรับตัวท่านเอง ท่านนึกว่าท่านแก่ตั้งแต่ยังเป็นสาวแล้ว ทำให้ท่านเร่งสร้างบารมีไม่หยุดยั้ง

{เอาใจเขามาใส่ใจเรา}

คุณยายท่านเป็นคนเกรงใจคน และเอาใจเขามาใส่ใจเรา เวลามีคนนำของมาถวาย ท่านจะเอาถุงกระดาษใส่ของมาดัดเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสแล้ววางซ้อน ๆ กันไว้อย่างประณีต ไม่ให้เหลื่อมกันเลย ท่านเก็บไว้รอกันกระโถน เมื่อบ้วนน้ำลายหรือทิ้งสิ่งของลงในกระโถนแล้ว ท่านก็จะเอากระดาษที่ตัดไว้นี้ปิดทับทุกครั้ง ทำให้ไม่น่ารังเกียจ และทำความสะอาดง่าย เวลาอุปัฏฐากเอาไปเททิ้งก็จะดูเหมือนทิ้งเศษกระดาษ

{ รักความสะอาด }

คุณยายท่านรักความสะอาดมาก ที่พักของท่านสะอาดและเป็นระเบียบ เสื้อผ้าที่ท่านนุ่งห่มก็ขาวสะอาด ปราศจากความเปรอะเปื้อน และไม่มีรอยยับย่น

เมื่อครั้งที่ท่านไปอยู่ที่วัดปากน้ำใหม่ ๆ ท่านได้เตี๋ยงเก่า ๆ ขาก็หักมาเตี๋ยงหนึ่ง ท่านซ่อมแซมแล้วเช็ดถูจนสะอาด ส่วนมุ้งก็เก่าและขาด ท่านเอามาซักจนสะอาด แล้วก็ปะเย็บอย่างดี

เวลาอุบาสกได้อ่าน ท่านอุทฺธังบนันไดและไต้บนันได ซึ่งไม่เหมือนใครเลยในโลก ท่านบอกว่า “อุแล้วมันสะอาด ใจเราก็สะอาด เข้ากลางคลองดี”

คุณยายท่านปลูกฝังนิสัยรักความสะอาดให้ลูกหลาน จนทำให้วัดพระธรรมกายมีความสะอาดเป็นที่เลื่องลือ

{ มีระเบียบ }

นอกจากจะรักความสะอาดมากแล้ว คุณยายท่านยังรักความเป็นระเบียบมากเช่นกัน ตัวอย่างเช่น การจัดขวดยาในตู้ ท่านจัดให้เรียงลำดับลดหลั่นกันจากเล็กไปใหญ่ จากต่ำไปสูง ถึงแม้ตู้ยาไม่มีฝาปิด แต่ก็ไม่มีฝุ่นละอองจับที่ขวดยาเลยแม้แต่หยด

ท่านปลูกฝังให้ศิษย์มีความเป็นระเบียบอยู่เสมอ ให้รู้จักเก็บข้าวของให้เรียบร้อย ตากผ้าก็ต้องตากให้เป็นระเบียบ รองเท้า ไม้กวาด ผ้าเช็ดตัว ถึงขยะต้องวางให้เป็นระเบียบ ไม่ให้รุงรัง **ทุกอย่างในชีวิตประจำวันต้องทำให้เรียบร้อยหมด ไม่ให้มองข้ามสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ** เมื่อญาติโยมมาวัดก็จะได้อะไรที่ติดกลับไป ซึ่งความเป็นระเบียบจะทำให้ใจของเขาเป็นระเบียบ สงบ ไม่สับสน เมื่อใจสงบก็จะเข้าไปอยู่ในศูนย์กลางกายได้โดยอัตโนมัติ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการปฏิบัติธรรมของเขา

{ ประหยัด }

คุณยายท่านเป็นคนประหยัดมาก ท่านใช้เงินและทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมบัติพระศาสนา ดังที่ท่านเคยสอนศิษย์ไว้ว่า “เราใช้สมบัติบนหัวชาวบ้าน เรามี ๕ บาท ๑๐ บาท ...เขาจบขึ้นหัว อธิษฐานแล้ว อธิษฐานอีก ระวังจะได้บุญไม่คุ้มบาป”

“ใช้ของให้เป็น มีน้ำต้องใช้ให้เป็น ใช้ไม่เป็นก็เป็นข้ามน้ำ มีไฟต้องใช้ให้เป็น ใช้ไม่เป็นก็เป็นข้าไฟ มีเงินต้องใช้ให้เป็น ใช้ไม่เป็นก็เป็นข้าเงิน **เมื่อหามาได้แล้ว ต้องรู้จักใช้ของให้เป็น ใช้ไม่เป็น ก็เป็นข้าของเหล่านั้นทั้งชาติ** คุณแต่เวลาอายุจะตักน้ำ เอน้ำไปราดส้วม ยังไม่ยอมให้น้ำหกแม้แต่หยดเดียว”

{ ละเอียตรอบคอบ }

เมื่อครั้งที่อยู่บ้านธรรมประสิทธิ์ เวลาคุณยายนั่งสมาธิ พอทุกคนหลับตาได้ประมาณ ๑๐ นาที ท่านก็จะเข้าไปในห้องน้ำ และอยู่ในนั้นเป็นเวลานาน แล้วจึงกลับมานั่งต่อจนถึงเวลาเลิก

หลวงพ่отัตตชีโว (ตอนนั้นยังไม่ได้บวช) ตามไปดู เห็นคุณยายขัดถูห้องน้ำ เช็ดพื้น และล้างจานแห้งสนิท สะอาด น่าใช้ หลวงพ่отัตตชีโวรู้สึกสะเทือนใจกับภาพที่เห็น เพราะทั้งตัวท่านและบรรดาลูกศิษย์ต่างพากันทำเปียกแฉะไว้ให้คุณยายตามเช็ด

เมื่อมีโอกาสหลวงพ่отัตตชีโวถามคุณยายว่าทำไมต้องทำอย่างนั้น คุณยายตอบว่า “ยายแก่แล้ว อายุจะ ๖๐ ปีแล้ว คนแก่นะเท้าไม่มียาง (ลายเท้า) มันลื่นง่าย ถ้าไม่ระวังเดี๋ยวจะล้มหัวฟาดพื้น แล้วจะพ่นยาก ยายเลยต้องทำไว้ให้ชินเสียตั้งแต่ตอนนี้แหละคุณ”

{ ขยัน }

คุณยายท่านเป็นคนขยันมาก ไม่ยอมปล่อยให้เวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ในแต่ละวันท่านมีภารกิจมากมาย ท่านบอกว่า “เกิดเป็นคน อย่าย่อท้อ จะทำอะไรก็ให้รีบ ๆ ทำ เดี่ยวแก่มาจะไม่ไหว ยายเป็นคนขยัน ทำโน่น ทำนี่ ทำทั่วทั้งวัด พักนิด ๆ หน่อย ๆ

พวกเราน่ะ ทำอะไรนิด ๆ หน่อย ๆ ก็พักแล้ว”

เมื่อมีคนถามท่านว่า “คุณยายเหนื่อยไหมคะ” ท่านจะตอบว่า “เหนื่อยแต่ยายสู้” หรือไม่ก็ “เหนื่อยแต่ยายอดทนเอา” ถ้าไม่เหนื่อยหรือเมื่อยจริง ๆ ท่านจะไม่ยอมเอนหลังพัก แม้ในช่วงที่เอนหลังพัก ท่านยังบอกว่า “ยายนอนพัก ดั่งธรรมชาติไป ยายไม่ชอบนอนกลางวัน”

{ อดทน }

คุณยายท่านมีความอดทนเป็นเลิศในทุก ๆ เรื่อง รวมทั้งเรื่อง การกระทบกระทั่งที่หลาย ๆ คนทนได้ยาก ท่านไม่เอาเรื่องเอาราว กับใคร เอาแต่บุญ ครั้งหนึ่ง มีคนมากล่าวร้ายท่านด้วยถ้อยคำ หยาบคายนานเป็นชั่วโมง ท่านพูดว่า “หน้าที่เธอ เธอดำไป ฉันจะนั่ง เข้าที่ฟัง” แล้วท่านก็นั่งสมาธิ ไม่นานบุคคลนั้นก็ล่าถอยไป โดยที่ คุณยายไม่ได้ผูกโกรธอะไร

ท่านเคยกล่าวไว้ว่า “ให้อด ให้ทน ให้อดทน อย่าไปสร้าง กรรมเพิ่มขึ้นอีก เราก็ตองเจ็บอีก ไม่รู้จักจบสิ้น”

“คนเราจะสร้างบารมี ต้องต่อสู้ ต้องอดทน”

{ สันโดษ }

คุณยายเป็นคนมักน้อย สันโดษ ไม่คลุกคลีด้วยหมู่คณะ ยินดีในปัจจัยตามมีตามได้ ไม่ยินดีในสิ่งของของคนอื่น ไม่อยากเด่นอยากดัง

ท่านบอกว่า **คนอยากเด่นอยากดังในที่สุดจะไม่ได้สมใจ เพราะทำบุญไว้ไม่พอที่จะรองรับได้** เหมือนฐานไม่ดี ก็ต้องพัง

ท่านสอนให้มีความสันโดษ มักน้อย รู้จักใช้สิ่งของ และอย่าโลกสิ่งใดก็ตามถ้าเป็นบุญของเราแล้วต้องได้มาเอง ไม่ต้องคิดทะเยอทะยาน

{ มองโลกในแง่ดี }

เมื่อท่านเข้าไปอยู่ในวัดปากน้ำใหม่ ๆ แม่ครัวตักอาหารใส่จานแล้วเสือกใส่ให้ท่าน หากเป็นคนอื่นอาจจะรู้สึกแยะ แต่คุณยายท่านเป็นคนมองโลกในแง่ดี ท่านคิดว่าเขาคงเหนื่อยมาก เพราะต้องตื่นตั้งแต่เข้าไปซื้ออาหาร แล้วต้องเอามาปรุงที่หน้าเตาไฟร้อน ๆ ทำเสร็จแล้วยังต้องมาจัดอาหารอีก ท่านจึงไม่นำมาใส่ใจ

ท่านคิดว่า อาหารเหล่านี้เป็นอาหารของหลวงปู่ ที่คนเขาเอามาถวายเพราะอยากได้บุญกับหลวงปู่ ท่านรับประทานอาหารของหลวงปู่ เพื่อให้มีแรงไปปฏิบัติธรรม

{มีความเพียรเป็นเลิศ}

คุณยายเป็นต้นแบบของนักปฏิบัติธรรมผู้มีความเพียรเป็นเลิศ ท่านรักการทำสมาธิเป็นชีวิตจิตใจ และเอาชีวิตเป็นเดิมพันในการทำวิชา **แม้ในช่วงที่ท่านอายุมากแล้ว ท่านก็ยังทำสมาธิต่อเนื่องไม่ขาดเลยแม้แต่วันเดียว** โดยไม่ให้ความเสื่อมของสังขารมาเป็นอุปสรรคหรือข้อแม้ในการทำสมาธิภาวนา

{สอนตัวเองได้}

ในการศึกษาวิชาธรรมกาย ถ้าใครต้องคอยให้หลวงปู่จำใจจำใจให้ทำความละเอียดให้ได้ตลอดเวลา หลวงปู่มักจะตำหนิคนนั้นว่า “ไอ้ขี้ได้” หมายถึง ต้องคอยกระตุ้นอยู่เสมอ เพราะขี้ได้นั้น เมื่อจุดไฟแล้วต้องคอยเขี่ยอยู่เสมอ ไฟถึงจะไม่ดับ

เมื่อคุณยายได้ยินหลวงปู่ดุคนอื่นว่า “ไอ้ขี้ได้” ท่านก็สอนตัวเองว่า จะต้องไม่ให้หลวงปู่เรียกท่านว่า “ไอ้ขี้ได้” ซึ่งหลวงปู่ไม่เคยใช้คำนี้กับท่านเลยแม้แต่ครั้งเดียว

เรื่องความสะอาดก็เช่นกัน เวลาอุบาสันโด ท่านอุทซังบนข้างล่าง ไม่มีใครสอนท่าน ท่านสอนตัวเอง เมื่อท่านระลึกชาติไปดู ก็รู้ว่าท่านนั่งสมาธิมากทำให้เกิดปัญญาสอนตัวเองได้

{ไม่ยอมแพ้อุปสรรค}

คุณยายเป็นผู้ที่ไม่ยอมแพ้อุปสรรคที่มาขวางหน้า **เมื่อทำอะไร
ท่านจะอดทน มานะ บุกบัน ทำให้สำเร็จให้ได้**

ตอนที่ท่านล้มป่วย (อายุ ๗๓ ปี) ท่านมีความรู้สึกที่ท่านก้าว
ไม่ออก แต่ท่านไม่ยอมแพ้ จึงค่อย ๆ ขยับขา แรก ๆ ก็ขยับไม่ได้
ท่านจึงพยายามกระดิกนิ้วทีละนิด ๆ ในที่สุดท่านก็ชนะ ลุกขึ้นมาสร้าง
บารมีต่อได้อีกเกือบ ๒๐ ปี

{มีอุเบกขา}

เมื่อคุณยายอายุ ๒๖ ปี ท่านรำลาแม่และพี่น้องของท่าน เพื่อไป
ศึกษาวิชาธรรมกายกับหลวงปู่ดปากน้ำ ท่านยกที่ดินและเงินทอง
ของท่านให้พี่น้องจนหมด

เมื่อท่านไปกราบลาแม่ แม่ของท่านร้องไห้ด้วยความอาลัย
อาวรณ์และห่วงใย ไม่อยากให้ท่านไปลำบาก แม้ว่าคุณยายจะรักและ
เคารพแม่มาก แต่ท่านก็วางใจให้เป็นอุเบกขา ไม่หวั่นไหวกับน้ำตาของ
แม่ เพราะท่านปรารถนาจะไปศึกษาธรรมะกับหลวงปู่ จากนั้น ท่านก็
เดินทางออกจากบ้านไปโดยมีเงินที่แม่ให้ติดตัวไป ๒ บาท